

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI KOSKIEN FINNVERA OYJ:LLE ANNETTAVAA SITOUMUSTA LUOTTO- JA TAKAUSTAPPIOIDEN OSITTAISESTA KORVAAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että valtioneuvosto päättää antaa Finnvera Oyj:lle (jäljempänä *Finnvera*) sitoumuksen luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta, jolla palautetaan valtion luotto- ja takaustappiokorvausosuus takaisin koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Uuden sitoumuksen nojalla valtio korvaisi Finnveralle pääsääntöisesti 50 prosenttia syntyvistä luotto- ja takaustappioista koko luotto- ja takauksista. Nykyisellään valtion luotto- ja takaustappiokorvausosuus Finnveran luotto- ja takaustappioista on pääsääntöisesti 80 prosenttia.

Valtioneuvoston erikseen linjaamille elinkeinopoliittisesti merkittävillä hankkeilla esitetään säilytettäväksi 80 prosentin korvausosuus. Korotettua tappiokorvausosuutta on tarkoitus soveltaa erityisistä syistä rahoitushankkeille, jotka ovat elinkeinopoliittisesti merkittäviä.

Yleistä

Valtion osakeyhtiömuotoisen erityisrahoitusyhtiön tarkoituksena on valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998, jäljempänä *yhtiölaki*) 1 §:n mukaan rahoituspalveluja tarjoamalla edistää ja kehittää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa sekä yritysten kansainvälistymistä ja vientitoimintaa. Valtion erityisrahoitusyhtiön tulee toiminnassaan edistää valtion aluepoliittisten tavoitteiden toteuttamista. Yhtiön toiminta tulee suunnata korjaamaan rahoituspalvelujen tarjonnassa esiintyviä puutteita. Yhtiö harjoittaa rahoitustoimintaa yhtiölain 2 §:n perusteella antamalla ja hallinnoimalla luottoja, takuita, takauksia ja muita vastuusitoumuksia sekä hankkimalla varoja viennin rahoittamiseksi.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998, jäljempänä *toimintalaki*) 3–4 §:n mukaan yhtiö voi antaa luottoja ja takauksia sekä järjestää muuta rahoitusta. Toimintalain 8 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan valtioneuvosto voi määräämillään ehdoilla antaa yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle lain 3 ja 4 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita. Säännöksen nojalla Finnveralle on annettu valtioneuvoston sitoumus luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta (jäljempänä *tappiokorvaussitoumus tai sitoumus*) ensimmäisen kerran vuonna 1998 ja viimeisin joulukuussa 2020. Valtio vastaa viime kädessä toimintalain 4 §:n perusteella Finnveran myöntämistä takauksista.

Yritysten vientitoiminnan rahoitukseen liittyvät, valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) mukaiset vientitakuut sekä erityislakien mukaiset erityistakaukset eivät kuulu luotto- ja takaustappiositoumuksen piiriin.

Luotto- ja takaustoiminnasta säädetään tarkemmin toimintalaissa. Toimintalain 2 §:n 2 momentin mukaan yhtiön tulee suunnata luotto- ja takaustoimintaansa pääasiallisesti pienille ja keskisuurille yrityksille (jäljempänä *pk-yritykset*). Suurille yrityksille luottoja ja takauksia voidaan antaa vain erityisistä syistä.

Toimintalain 6 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti luottoja ja takauksia annettaessa on otettava huomioon rahoitettavan toiminnan merkitys yleisen taloudellisen kehityksen ja tarkoituksenmukaisen alueellisen sijoittumisen sekä työllisyyden edistämisen kannalta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä luoton tai takauksen saajan toiminnan taloudellisiin edellytyksiin ja kehityskelpoisuuteen sekä yrityksen johdon tai yksityisen elinkeinonharjoittajan kykyyn hoitaa yritystä menestyksellisesti. Luottoja ja takauksia myönnettäessä on toiminta suunnattava korjaamaan rahoituspalvelujen tarjonnassa esiintyviä puutteita. Lisäksi on otettava huomioon yhtiön ja muiden rahoituspalveluja tarjoavien tahojen mahdollisuus keskenään jakaa sanotusta rahoitustoiminnasta aiheutuvaa tappionvaaraa.

Nykytilan arviointi

Finnveralla on valtuudet myöntää kotimaan rahoitusta 12 miljardia euroa toimintalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti. Hallituksen esitys (HE 57/2020 vp) valtuuksien korotuksesta 4,2 miljardista 12 miljardiin euroon annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2020.

Covid-19 -viruksen leviäminen maailmanlaajuisesti pandemiaksi aiheutti tarpeen varautua poikkeustilanteesta seuranneeseen rahoituskysynnän kasvuun. Varautumisella pyrittiin lisäämään Finnveran mahdollisuuksia tarjota poikkeustilanteessa rahoitusta erityisesti pk-yrityksille ja sitä suuremmille yrityksille. Samalla oli huolehdittava siitä, että Finnveran toiminta oli riittävästi turvattu, koska sen tulee poikkeustilanteessakin olla itsekannattavaa. Tämän mahdollistamiseksi edellä mainitun valtuuskorotuksen lisäksi valtioneuvoston tappiokorvaussitoumuksesta antamalla päätöksellä tappiokorvaus korotettiin 50 prosentista 80 prosenttiin huhtikuussa 2020. Korvausprosentin nosto mahdollisti Finnveralle suuremman riskinoton sekä suuremman rahoitusosuuden suhteessa pankkeihin, mikä oli vallitsevassa tilanteessa välttämätöntä.

Finnveran kotimaan lainojen- ja takausten rahoitus on edelleen koronapandemiaa edeltänyttä aikaa korkeammalla tasolla, joskin vastuukanta kasvoi korona-aikana valtuuskorotuksen yhteydessä arvioitua maltillisemmin. Kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia myönnettiin vuonna 2020 1,4 miljardia euroa ja vuonna 2021 vastaavasti 1,5 miljardia euroa. Tammi-syyskuun 2022 välillä kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia myönnettiin 0,7 miljardia euroa. Luotto- ja takaustappiositoumuksen piirissä oleva vastuukanta oli 30.9.2022 yhteensä 2,4 miljardia euroa, kun vastaava määrä vuoden 2021 lopussa oli 2,7 miljardia euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi, että Finnveran kotimaan rahoitusvaltuudet voidaan palauttaa pandemiaa edeltävälle tasolle syksyllä 2023 tehtävän lakimuutoksen yhteydessä.

Nykyinen voimassa oleva tappiokorvaussitoumus on voimassa 31.12.2022 saakka. Vuonna 2020 valtion maksama tappiokorvaus oli yhteensä noin 22 miljoonaa euroa, ja vuonna 2021 yhteensä noin 35 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 valtion korvaus Finnveralle luotto- ja takaustappioista on yhteensä noin 37 miljoonaa euroa vuoden 2021 lopun tilinpäätöshetken ja kesäkuun 2022 puolivuositarkastuksen mukaan. Toistaiseksi näyttää siltä, että vaikka pk-yritysten konkurssien määrä on viime aikoina ollut nousussa koronapandemian sekä geopoliittisen tilanteen aiheuttaman energiakriisin seurauksena, konkurssien määrän kasvu ei kuitenkaan olisi merkittävää. Tähän on vaikuttanut myös muut valtion tukitoimet, kuten erilaiset tuet ja rahoitusjärjestelyt, kuten lyhennysvapaat.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo tarkoituksenmukaiseksi, että edellä mainituista syistä johtuen Finnveran luotto- ja takaustappioiden valtion korvausosuus palautetaan 80 prosentista alkuvuoden 2020 tasolle 50 prosenttiin uudessa tappiokorvaussitoumuksessa. Korvausosuuden palauttamista puoltaa se, että myös Finnveran rahoituksen myöntämisen enimmäisvaltuus on tarkoitus palauttaa matalammalle tasolle vuoden 2023 aikana.

Koronapandemian aikana Finnveran kotimaan lainojen ja takausten rahoitus on kasvanut, mutta vastuukanta on kasvanut ennakoitua maltillisemmin. Näin ollen valtion luotto- ja takaustappioiden korvausosuutta ei ole enää tarkoituksenmukaista pitää korkeammalla tasolla, kuten koronapandemian aikana tukemassa Finnveran normaalia suurempaa riskinottoa. Koronapandemiaa seuranneessa epävarmassa geopoliittisessä tilanteessa olisi kuitenkin perusteltua jatkaa 80 prosentin korvausosuutta elinkeinopoliittisesti tärkeille rahoitushankkeille erityisistä syistä työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä. Erityiset perusteet ovat luotto- ja takaustappiokorvaussitoumuksen kohtaa 1.3 vastaavat kuitenkin siten, että erityistä perustetta rajaavana tekijänä ei ole rahoituksen myöntäminen yrityskokoluokaltaan suurelle yritykselle.

Korvausprosentin suuruutta määriteltäessä tulee ottaa huomioon Finnveran kotimaan toiminnan vakavaraisuus. Finnveran kotimaan rahoituksen vakavaraisuus on pysynyt

hyvällä tasolla. Standardimenetelmällä laskettu kotimaan rahoituksen vakavaraisuussuhde (TIER 1) oli kesäkuun 2022 lopussa 26,5 prosenttia. Vastaavasti vakavaraisuus oli 31.12.2021 23,9 prosenttia ja 31.12.2020 25,1 prosenttia. Viime vuosien vakavaraisuustaso mahdollistaa korvausprosentin alentamisen 50 prosenttiin. Finnvera on arvioinut, että mikäli luotto- ja takaustappiokorvausosuus alenee 1.1.2023 alkaen 50 prosenttiin, on sillä alentava vaikutus Finnveran kotimaan rahoituksen tulokseen sekä näin ollen myös vakavaraisuuspääomaan. Vakavaraisuuden arvioidaan kuitenkin pysyvän yli 15 prosentissa, mikä on työ- ja elinkeinoministeriön Finnveralle asettama kotimaan rahoituksen vakavaraisuuden vähimmäismäärä. Voimassa olevan tappiokorvaussitoumuksen mukaisesti Finnvera-konsernin kotimaan toiminnan vakavaraisuussuhteen tulee olla vähintään 15 prosenttia.

Mikäli tappiokorvausprosentti alenee 80 prosentista 50 prosenttiin, syntyy Finnveralle yksittäinen IFRS9-arvonalemmuskirjaus, jonka johdosta vuoden 2022 tulos olisi arviolta tappiollinen.

Esityksellä ei ole valtion menoja lisäävää vaikutusta, vaan päinvastoin valtion menoja vähentävä vaikutus. Tarkkoja taloudellisia vaikutuksia valtiolle (säästöjä) on erittäin vaikeaa arvioida, koska se on riippuvainen muun muassa siitä, kuinka paljon Finnveralle syntyy luotto- ja takaustappiota seuraavan kolmen vuoden aikana ja erityisesti siitä syntykö tappioita yksittäisistä suurista kirjauksista.

Ehdotukset uuteen tappiokorvaussitoumukseen

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että uuteen tappiokorvaussitoumukseen tehdään seuraavat muutokset kohtiin 2.2 ja 3. Muilta osin tappiokorvaussitoumus säilyy olennaiselta asiasisällöltään vastaavana kuin valtioneuvoston 17 päivänä joulukuuta 2020 Finnveralle antama päätös tappiokorvaussitoumukseksi.

1. Kohta 2.2, Luotto- ja takaustappiokorvauksen enimmäismäärä

Luottotappiokorvausprosenttia esitetään muutettavaksi nykyisestä 80 prosentista 50 prosenttiin. Korvausprosentin laskua tukee Finnveran kotimaan rahoituksen vakavaraisuuden säilyminen riittävällä tasolla korvausprosentin laskusta huolimatta. Poikkeuksena pääsäännöstä, yksittäisille elinkeinopoliittisesti tärkeille hankkeille esitetään säilytettäväksi 80 prosentin korvausosuus. Korotettua tappiokorvausosuutta on tarkoitus soveltaa rahoitushankkeille, jotka ovat valtiolle elinkeinopoliittisesti merkittäviä sitoumuksen 1.3 kohdan mukaisin perustein. Työ- ja elinkeinoministeriö tekee päätöksen asiassa erikseen ennen rahoituksen myöntämistä ja rahoituskohtaisesti asian oltua ensin valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä.

2. Kohta 3, Korvauksen hakeminen

Korvauksen hakemista esitetään muutettaviksi siten, että yhtiö voi poikkeuksellisesti hakea luotto- ja takaustappiokorvausta työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallisella hakemuksella tarvittaessa myös muuna ajankohtana kuin sen jälkeen, kun tappio on kirjattu yhtiön vahvistettuun tilinpäätökseen tai puolivuositarkastukseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi muuta kvartaaliraportointitietoa.

Pääsääntönä kuitenkin on, että yhtiön hakee tappiokorvausta työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallisella hakemuksella sen jälkeen, kun tappio on kirjattu yhtiön vahvistettuun tilinpäätökseen tai puolivuositarkastukseen.

Taloudelliset vaikutukset

Valtion budjetissa momentilla 32.40.47 (Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset) on arviomääräraha, jota saa käyttää Finnveran luotto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden osittaiseen korvaamiseen valtioneuvoston antaman luotto- ja takaustappiositoumuksen mukaisesti.

Valtion Finnveralle maksamat luotto- ja takaustappiokorvaukset ovat olleet (milj. euroa):

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
53	90*	36	28	19	18	22	35	37

* Vuonna 2015 toteutui yksittäinen iso tappiokorvaus kaivosteollisuuteen liittyen

Finnveran luotto- ja takaustappioiden kasvuun koronapandemian aikana varauduttiin valtion budjetissa varaamalla edellä mainitulle momentille arviomäärärahaa vuonna 2021 noin 190 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 noin 197 miljoonaa euroa. Luotto- ja takaustappioita toteutui kuitenkin arvioitua maltillisemmin, jonka vuoksi arviomäärärahoja pienennettiin vuoden 2021 IV lisätalousarviossa 130 miljoonaa euroa ja vuoden 2022 IV lisätalousarviossa 100 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä momentille on myönnetty 65 miljoonaa euroa arviomäärärahaa.

Ehdotettu muutos tappiokorvaussitoumukseen ei tuota lisäkustannuksia valtiolle, vaan alentaa niitä valtion korvausmäärän laskiessa 50 prosenttiin. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023-2026 momentin arviomäärärahaa on arvioitu sillä oletuksella, että tappiokorvaus palautetaan 50 prosenttiin vuodesta 2023 lähtien. Arviomäärärahaa on arvioitu myös siten, että jos luottotappio kohdistuu kriisin tai poikkeustilanteen vuoksi myönnettyyn vastuuseen, jonka nostettu määrä tappion syntymishetkellä on yli 50 miljoonaa euroa, luotto- ja takaustappiokorvaus on 80 prosenttia.

	2023	2024	2025	2026
Vastuukanta, 1000 euroa	3 200 000	3 220 000	3 250 000	3 250 000
Tappiokorvaus-%	50 %	50 %	50 %	50 %
Tappiokorvaus-%, kriisi/poikkeustilanne	80 %	80 %	80 %	80 %
Tappio-%	3,7 %	3,7 %	3,7 %	3,7 %
Tappiokorvaukset, 1000 euroa	65 071	65 436	66 004	66 004

Tämän hetken arvion mukaan korvaustason alentaminen ei muodosta uhkaa kotimaan toiminnan vakavaraisuuden säilyttämiselle hyväksyttävissä rajoissa.

Voimassa olevan sitoumuksen päättymisen

Nykyisen 17 päivänä joulukuuta 2020 annetun tappiokorvaussitoumuksen voimassaolo päättyy 31.12.2022. Uusi sitoumus korvaa valtioneuvoston 17.12.2020 antaman päätöksen sitoumukseksi Finnveralle luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta.

Voimaantulo

Valtioneuvoston päätöksen mukaisen tappiokorvaussitoumuksen ehdotetaan tulevan voimaan 8 päivänä joulukuuta 2022. Tappiokorvaussitoumus on voimassa toistaiseksi, kuitenkin enintään 31.12.2025 saakka.

Sitoumusta sovelletaan myönnettyyn luotto- ja takauksentaan ja yhtiön myöntämiin uusiin luottoihin ja takauksiin siirtymäajalla siten, että tappiokorvaus on 31.12.2022 mennessä kirjatuista luotto- ja takaustappioista 80 prosenttia ja 1.1.2023 tai sen jälkeen kirjatuista luotto- ja takaustappioista 50 prosenttia. Työ- ja elinkeinoministeriön erikseen päättämistä elinkeinopoliittisesti merkittävistä rahoituksista tappiokorvaus on 80 prosenttia 8.12.2022 lukien.

Finnvera hakee tappiokorvauksia aina jälkikäteen. Esimerkiksi 1.7-31.12.2022 syntyneitä tappioita haetaan vuoden 2022 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen arviolta helmikuun lopulla 2023. Yllä mainitulla ajanjaksolla syntyneet tappiot on kirjattu vuonna 2022, joten niihin sovelletaan 80 prosentin korvausprosenttia. Elinkeinopoliittisesti merkittävät rahoitushankkeet, joihin jatkossa sovelletaan korotettua 80 prosentin korvausosuutta, määräytyy aina rahoituskohtaisen työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaisesti. Esimerkiksi mikäli ministeriö päättää joulukuussa 2022, asian oltua valtioneuvoston raha-asianvaliokunnan käsiteltävänä, Finnveran hakemuksesta soveltaa 80 prosentin korvausosuutta elinkeinopoliittisesti merkittävässä rahoituksessa, käytetään tällöin ko. rahoitushankkeessa korotettua 80 prosentin korvausprosenttia.